

vakra. Megállapítjuk: Ez a mondat 3 szóból áll. Első szó: Jó, stb. A szavakat egymástól külön kell írni. Kimondatjuk az első szót. „Jó”. Megfigyeltetjük, hogy az „ó” hang hosszan hangzik a kiejtéskor. Azt is tudjuk, hogy a mondat első szavát nagy kezdőbetűvel írjuk. Ezután a tanulók mondják a szót hangonként. A tanító írja a táblára. Az „ó” betű fölé — a megállapítás alapján — föltesszük az ékezetet. Elolvassuk a leírt szót. — Kimondjuk a második szót, megfigyeltetjük a kiejtését. A „g” hang erősen hangzik. Ezt az írásban jelezni kell. Két „gg” betű kerül egymás mellé. Felírjuk a táblára, ugyanakkor a tanulók hangonként mondják. A leírt szót elolvassuk betűnként, szótagolva, majd egészben. Hasonlóan járunk el a harmadik szó leírásakor is. A nagytáblán a tanulók előtt áll a leírt mondat. Elolvastatjuk előbb szótagolva: „Jó reg-gelt kí-vá-nok!”, majd szavanként. Megbeszéljük a mondat végén levő felkiáltójel írását. Leírás előtt még egyszer figyelmeztetjük a tanulókat a problémákra: nagy kezdőbetű, vesszős ékezetű betűk, betűkettőztetés, felkiáltójel a mondat végén.

A nevelő és a tanulók ilyen alapos, gondos közös tevékenysége, elmélyült elemző munkája tudatosságot fog eredményezni. Így a tanulók előtt az írástevékenység minden egyes mozzanata világosan áll. Ez a tudatosság otthoni munkájuk sikeres elvégzésének záloga, eredményes előrehaladásuknak biztosítója lesz.

A tudatosság és a tudatosítás elvének csak néhány mozzanatát tárhattuk fel. Az írástanítás köréből kiragadott néhány konkrét részletnek a tanulók tudatossága és ebből adódó aktivitása jegyében történő felvillantása mégis komoly általánosítások megtételére ad lehetőséget.

Már kezdő fokon a gondolkodni csak lassan, kezdetlegesen tudó kisgyermeknek körében sem nélkülözhető a tanulás legkisebb mozzanatának a tudatosítása. A feladatok világos megértetése, a megoldás legkisebb részleteinek az indokolása, a „miérték” tisztázása, a tanulók tudatos tevékenységének biztosítása az eredményes oktatás feltétele már az első osztályban is. Az elemzett töredékes példák bemutatásának a célja is inkább csak ilyen ébresztgetés, gondolatkeltés volt.

A tudatosítás módja egyéni és rendkívül változatos lehet, de igénye elől egy nevelő sem zárkozhat el. Sőt, a tudatosság elvének elfogadása, a tanítás minden mozzanatában annak változatos megvalósítására való törekvés, kezdeményezésre serkenti, alkotó munkára, fokozottabb elmélyülésre neveli a pedagógusokat is.

SZASZFALVI LÁSZLÓNÉ
tanítónő, Békéscsaba (Békés megye)

Hogyan hasznosítom a felmérések eredményét a fogalmazás tanításában?

Egy év leforgása alatt sokféle feladat megoldására kerül sor a fogalmazási órákon.

Munkámban csupán arról szeretnék írni, hogy milyen segítséget szolgáltathatnak a felmérések a tanulók fogalmazási készségének fejlesztéséhez. A felmérést tekintjük tükörnek és ne féljünk a tükörbe nézni — mert az nemcsak a gyermekek hibáit, hanem a miénket is megmutatja. — Ezek az adatok minden esetben magunk és tanulóink minél alaposabb megismeréséhez vezetnek és kiinduló pontjává válhatnak.

pedagógiai munkánk megjavításának, végső fokon pedig a tanulók ismereteinek, készségeinek gazdagodásához vezetnek.

Év elején, az ismétlések során az a célkitűzésünk, hogy minden tantárgyból elérjük azt a szintet, amelyen előző év végén álltak tanulóink. Az idén felmérő munkám első lépéseként III. osztályos növendékeimmel érdekesnek ígérkező kísérletet végeztem, amelynek az volt a célja, hogy megfigyeljem, mennyit felejtettek a vakációban, és mely ismeretekben szorulnak az ismétlő órák gyakorlásai során a hiánosságok pótlására.

E felmérő fogalmazás szemléleti anyagát ugyanaz a kép szolgáltatta, amelyiktől tavaly év végén a a mondatalkotásról, a mondatok összefüggéséről tanultak gyakorló ismétlése során dolgozatot írtak.

A kép címe: *Nyári élményeim*. Minden iskolában megtalálható ez a nagyméretű szemléltető kép. Változatos a környezet: az előtérben homokos part, rajta hatalmas, terebélyes fa kinnál hús árnyat a rekkenő hőségben. A középtérben folyó kanyarog csillogó habokkal. A háttérben a domboldal lankáját vetécsíkok tarkítják, tövében a lombok közül kis falucska háztetői villannak elő. Cselekmény is akad bőven. Akár egy kiránduló családot lehet a szereplő személyekből összeállítani. Édesanya az árnyékban olvas, otthon úgy sem ér rá a sok munkájától. J. labdázik. P. vitorlás csónakot készít, G. a legtüreletlenebb, ő már a habok között lubickol. Édesapa a kifogott lovakat készül fűroszteni... stb.... Szubjektív erővel hat a kép, szinte érezzük a rekkenő hőséget, s szeretnénk a hús habok közé vetni magunkat. Egyszóval minden megtalálható ezen a képen, ami a gyermekek emlékképeit felidézi, képzeletüket megmozgatja.

A felmérő munka alapját ebben az esetben a II. osztályos tanulók év végén és ugyanezen gyermekeknek a III. osztályban év elején írt fogalmazásainak összehasonlítása képezte.

Csupán 7 tanuló megfigyelése állott módomban, de azt hiszem, a lényegre ilyen kevés számú gyermek munkájának elemzése is rámutat.

Nézzük először, hogyan sikerültek a *II. osztály év végi munkái!*

7 mondatot írt	1 tanuló	14%
6 „ „	3 „	43%
5 „ „	2 „	29%
4 „ „	1 „	14%

A fogalmazások *terjedelme* tehát 100%-ban eléri a tanterv által a II. osztály számára előírt 3–6 mondatos követelményt, sőt egy tanuló túl is lépi ezt a követelményt.

Tartalmi értékelés szerint:

3 tanuló	jeles	43%
3 „	jó	43%
1 „	közepes	14% érdemjegyet kapott.

Két tanuló fogalmazása az események egyszerű, objektív felsorolása. A többiek munkáján azt tapasztaltam, hogy a kép tartalmánál fogva alkalmas volt szubjektív érzelmek és gondolatok felkeltésére is. Pl.: ... nagyon megörültem a víznek ... Egyéni hangot ütnek meg. Pl. ... egy szép nyári délután a folyópartra utaztunk ... Mondataikban családi kapcsolataik is kifejezésre jutnak: ... egy napon befogta édesapám

a lovakat... felültünk a kocsira... édesanyám olvasott a lombos fa alatt... édesapám a lovakat fürdette... mi jót lubickoltunk a vízben... Egy tanuló a környék szépségét is figyelemre méltatja: Felmentünk a dombra, szétnéztünk. Sok szép házat láttunk...

A mondatok általában összefüggenek. Két tanuló egy-egy mondata hasznavehetetlen, mert ismétlést tartalmaz. Két tanulónál fordul elő hiányos mondat, egyeztetési hiba szintén két tanulónál. Néhányan szép, hangulatos kifejezést használtak, mint pl.: Úgy ugrottam a vízbe, mint a béka. Egy tanuló még óhajtó mondatot is alkalmazott: Bárcsak én is köztük lehetnék...

És most vizsgáljuk meg a *III. osztályban év elején írt fogalmazásokat*:

6 mondatot írt	2 tanuló	29%
5 „ „	1 „	14%
4 „ „	1 „	14%
3 „ „	2 „	29%
1 tanuló munkája nincs mondatokra tagolva,		14%

A fogalmazások *terjedelme* az év végéhez viszonyítva szűkül. A mondatok számát figyelembe véve tehát visszaesés mutatkozik. Három mondatot egy tanuló sem írt az előző év végén. Most pedig kettő is ilyen minimális terjedelemmel fogalmazott.

Tartalmilag:

4 jeles	57%
2 jó	29%
1 elégséges	14%

eredményű munka volt.

Hacsak az átlagos eredményt nézném, azt mondanám, hogy nincs is itt semmi hiba, hiszen ez mind a két esetben 4,2. Ennél azonban sokkal mélyebbre kell menni az elemzés során!

Tartalom szempontjából a mondatok összefüggését illetően mindössze egy tanuló dolgozata kifogásolható, egy tanuló tartalmilag és terjedelem szempontjából is ugyanazt a színvonalat érte el, mint tavaly év végén. A két fogalmazás szinte szóról szóra egyezik. Három gyermek munkája jobb eredményt mutat, összefüggőbbek a mondataik, több eseményre terjed ki a figyelmük. Visszaesés mutatkozik két tanulónál. Kevesebb eseményt írnak le, bár stílus szempontjából kifogástalan az írásuk. Teljes visszaesést mindössze egy tanulónál találtam. Négy mozzanatos eseményről számol be ugyan, de fogalmazása nincs mondatokra tagolva, és tartalmi összefüggéseiben is hiány van. Nagy örömet okozott nekem, hogy stílus szempontjából egy tanuló kivételével hibátlanul dolgoztak. Néhány hónappal idősebbek lettek, s úgy látszik, növekedtek nemcsak testben, hanem kifejező készségben is előhaladásra tettek szert. Talán mondhatnánk így: gondolataik is érettebbek, kiforrottabbak lettek. Jó emlékező tehetségre utal az a tény, hogy egyes kifejezések, amelyek annak idején szóba kerültek, pl. ...kristálytisza víz... rekkenő hőség... még most is élénken éltek emlékezetükben s három tanuló alkalmazta is ezeket.

A felmérés eredményeképpen hadd álljon itt bizonyságul egy jó, egy közepes és egy gyenge dolgozat, ugyanazoktól a tanulóktól a II. osztály év végéről és a III. osztály év elejéről. A dolgozatokat szépíttetés és javítás nélkül közlöm. Így érthetőbbé válik a felmérés alapján végzett elemző munka tanulságai is.

II. OSZTÁLY

Nyári mulatság

Édesapám megígérte hogy
kimegyünk a k Köröshöz.
Én már ebédután nyug-
talan voltam. Mikor ki-
értünk a Folyóhoz mind-
jár fejestugrottam a
kristáj tisztavizbe.
Juliskanéni a fa lombja-
alatt üldögélt. Mikorra-
haza mentünk lámpát gyujtot-
tunk

Nyári mulatság

Pistabácsi el indult a
gyerekekel a folyó part-
ra. Mikor oda értek ki-
fogták a lovakat.
Pistaegyenesen a vízbe
ugrot. Jancsi hajót
készít. Juliska labtázik.

Nyári mulatság

Pisa a vízben lubic-
kol. Énisott vagyok
köztük. Janibácsi a
lovakat el engete legel-
ni a szép mezőre.
Jancsi hajót készítetek.

III. OSZTÁLY

Nyári emlékek

Pista bácsi befogta
a lovakat. Kimetünk az
erdő mellé. Ott folyt el
egy kristájzó folyó. Ugy
ugrottam a vízbe mint a bé-
ka. Jött lubickoltam Zsu-
szikával. Rgy öl virágot
szedtünk míg száradtunk.
Egész sötétig kinmarad-
tunk. Minden házból
világosság áradt ki mire
haza értünk.

Nyári emlékem

Elmentünk kirándulni
a nyáron. Jót lubic-
koltam a tiszta vízben,
Meg tanultam úszni.
Imre gumival deszkával
úszta át a kanálst.

Nyáriemlékem

Jancsi úgy ugrot a
vízbe mint a béka. Hajót
készítünk. Pista bácsi el
ereszti a makszit és a
csilagot. Juliska lab dá
zik. A fa szép nagyár-
nyékkotad.

A dolgozatok tüzetes elemzése meghatározta számomra az év eleji ismétlődő órák legfontosabb feladatait. 1. Az egész osztályra vonatkoztatva: fokozatos követelményként kell állítanom a tanulók elé, hogy fogalmazásuk 5–6 mondatot tartalmazzon. 2. P. G. javulása érdekében önálló órákon sok-sok mondatalkoást kell végeztetni képsorozatokat (mint pl. a III. osztályos nyelvtankönyv 5. és 15. oldalának képsorozatai), vagy a táblára írt szavak alapján. 3. Az önálló munkákat át kell nézmem, és a legkisebb javulást is elismeréssel jutalmazni.

Fontosnak tartom nevelési szempontból a felmérések tapasztalatai alapján végzett bírálatot is, ezért a gyermekek kezébe adtam a tavalyi füzetet is, hasonlítsák össze ők maguk is: így írtak tavaly, így most! Melyik munka sikerült jobban? Miért? A javítási órák levezetése így jelentős szerepet tölt be a fogalmazás tanításában. Munkám további részében erről szeretnék írni.

A tanterv azt mondja, hogy a fogalmazások tartalmukkal is biztosítsák a nevelési feladatok megvalósítását. Ez természetes, azonban nemcsak a fogalmazás tartalma nevelhet, hanem nevelnek a fogalmazás tanítás lényéből fakadó nevelő erők, — s ezekről nem szabad elfelejkeznünk. Nem nevelünk-e, ha úgy tanítunk, hogy egy-egy fogalmazás megírása előtt a gyermeket az alkotás izgalma tölti el? Persze ez az élmény csak akkor tartós és megismétlődő a tanulónál, ha utána érezheti a jól végzett munka örömét is. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha meg is tudja, hogy mennyit ér a munkája. Nemcsak a dolgozat alá írt számjegyekből értesül erről, ha-

nem rendszeresen kap bővebb bírálatot is. Egyébként értékelés híján az a veszély fenyegeti a tanulókat, hogy némelyeket oktalan önbizalom fog eltölteni, s ezért nem fejlődnek, egyesek pedig kedvüket szegve a sok sorozatos rossz érdemjegytől még csak igyekezetet sem tesznek arra, hogy jobb munkát végezzenek.

Fogalmazástanításunk mai fokán — amikor valóban „tanítjuk” fogalmazni a gyermekeket, nemcsak a javítási órák pozitívumaira vagy negatívumaira támaszkodunk, hanem arra is, hogy milyen óriási erő rejlik magában a bírálat lényegében. Ha pedig ez így van, akkor a dolgozatok javítása és belőlük adódó tanulságok le- szűrése is fontos nevelési mozzanata lehet a fogalmazás tanításnak.

Nem lényegtelen tehát, hogyan készülök fel, hogyan szervezem meg, hogyan vezetem le a fogalmazás javítási óráit. Gondos, megelőző munkával jár a fel- készülés, de busásan gyümölcsözteti a reá fordított időt. Három szempontból viz- sgálom át tüzetesen a füzeteket: 1. *fogalmazás* (tartalom, stílus, szerkezet), 2. *helyes- írás* és 3. *külsőalak* szempontjából. És ezek szerint készítem a feljegyzéseket is. A ja- vítási órák ezek alapján a következőképpen folynak le:

Elsősorban az élményre való emlékeztetéssel, vagy kép bemutatással, vagy rövid beszélgetéssel felidézzük a fogalmazás írásának hangulatát. Majd általános bírálat után részletesen megvizsgáljuk, ki hogyan oldotta meg a feladatot.

A *külsőalak* bírálatát legtöbbször az óra elején szoktam tartani, hogy ne zavarja a későbbiekben a tartalom vizsgálatának munkáját. Nem múlhat el javítási óra anél- kül, hogy ne közölnénk, ne beszéljünk meg a fogalmazások külsőalakjával kapcsolat- ban látott észrevételeinket. Ha azt látják a tanulók, hogy ez nekünk lényegtelen, nem ügyelnének többé munkájuk külsejére.

Név szerint kiemelem, megdicsérem a szép, kielégítő munkákat és azokat a tanulókat, akik javítottak, elmarasztalom a hanyag munkákat.

— Ki kapott ötöst a külsőalakjára? Nézzük meg! Miért kaptak ötöst? Miért ka- pott J. hármast? Végezetül kapjanak biztatást ezek a tanulók is. Ilyenformán: Re- mélem, legközelebb még több tanulót dicsérhetek meg, mert ha Pista és Jóska leg- közelebb zárójelre használ húzgálásokat helyett, vagy Jancsi megmosott kézzel fog munkához, ők is jobb külsőalak jegyet érdemelnek.

Nem erős akarátú emberpalántákat nevel-e az ilyen célkitűzés: Legközelebb tisztábban írok! Nem lesz számárfüles a füzetem! Vonaltól vonalig húzom a betű- ket! stb. stb. Vagy mindezzel nem a gyermekek esztétikai érzékét, ízlését fejlesztem-e? S egyben megvalósítom azt a célt, hogy a fogalmazási órán is értékelni tudják a szépet, és jót és törekedjenek annak megvalósítására.

Ezek után kerül sor a fogalmazások *tartalmi megbeszélésére*. Mivel elsősorban pozitívumokkal akarok nevelni, először felolvasom a tartalmilag értékes, kifogás- talan munkákat. A következő megfigyelési feladatokat adom: Miért jó ez a fogal- mazás? Mi biztosítja ebben a fogalmazásban az egységet? Mi teszi széppé a mon- datait? stb. stb. . . Nem nevelünk-e akkor, ha kitüntetésnek érzik egyes tanulók a munkájuk felolvasását, vagy belekerül a dolgozata a legjobb fogalmazások füzetébe? A csillogó szemek azt mondják nekem ilyenkor: Örülök, mert jól sikerült a munkám! Más is gyönyörködik benne! S már ott az elhatározás és az ígéret: máskor is igyek- szem figyelmesen dolgozni.

Mivel gyengébb munkákban is található egy-egy ügyesen megszerkesztett mon- dat, szép kifejezés, — elismeréssel emelem ki ezeket a részleteket. Ezáltal növelem az önbizalmát ezeknek a tanulóknak, rámutatva, előttük sincs elzárva a felemelkedés lehetősége!

Ezután beszéljük meg közösen a hibás dolgozatokat. Felolvasom a kérdéses részt, amennyi a megértéshez és a hiba megtalálásához szükséges. Előtte feltéve a kérdést, mit figyeljenek meg. — A fogalmazási hibákat a felmérések alkalmával 3 szempontból csoportosítom s eszerint haladunk azok javításában.

Milyen tartalmi hibák fordulhatnak elő:

Helyes-e a cím?

Megfelel-e a tartalom a címnek?

Kapcsolódnak-e egymáshoz a mondatok?

Nincsenek-e a fő gondolattól eltérő, tartalmilag felesleges részek?

Sorrendben haladtak-e az események elmondásában?

Stílus, mondatszerkesztés szempontjából:

Egy mondat egy gondolatot tartalmaz-e?

Nem zsúfol-e több gondolatot egy mondatba?

Nincs-e szó vagy kifejezés ismétlés?

Nem használt-e magyartalan vagy pongyola kifejezést, vagy idegen szót?

A megfelelő szót vagy kifejezést alkalmazta-e?

Nincs-e szórendi hiba?

Nincs-e értelmetlen mondat?

Nincs-e egyeztetési hiba?

Szerkezet szempontjából:

Helyesen tagolt-e?

Megfelelő-e a részek aránya?

Mondanom sem kell talán, hogy ezek a hibák egy órán mind nem fordulhatnak elő, csupán összegeztem őket. Sőt, ha kellő gyakorlás után történik az ellenőrző dolgozatok írása, alig akad egy-egy ilyen hiba.

Az így végzett javítási óra bőven tartalmaz *nevelési lehetőséget*. Már az a tény is, hogy az önellenőrzés fontosságára most is rámutatok: Pista, ha pontosabban átolvastad volna a munkádat, mikor elkészültél, észre vetted volna, hogy hiányos a mondatod. Nem erős akaratra nevelünk-e, ha néhány tanulóban megszületik az elhatározás: legközelebb kijavítom a hibámat. Nem nevel-e az a mozzanata az órának, hogy a jó és a hibás munkákat úgy állítjuk a gyermekek elé, hogy azonosságok és különbségek megláttatása által finomodjék esztétikai befogadó képességük, elemző és ítéletalkotó készségük? Nem a kritika és önkritika szellemének alapjait rakjuk-e le, amikor úgy engedünk bíráltatni, hogy a máséban is vegyék észre a jót és a magukéban is a hibát?

A javítási óra utolsó része a *helyesírás javítása*. Minden esetben összevettem az előzőleg írt dolgozat hibaszámával a mostanit, osztályoktól, illetőleg a tanult nyelvi tényektől függően csoportosítom a helyesírási hibákat. Pl. ékezetek, ly-os szavak, hosszú mássalhangzós szavak, írásjelek, másképp mondjuk, másképp írjuk... III. osztályban múlt idő jele, közös főnév, igekötős ige, IV. osztályban felszólító mód jele stb. stb. Ezeknek egy része fel is kerül a táblára, lehetőleg az a tanuló írja, aki elkövette a hibát. A többiek a házi füzetükben dolgoznak. Közben az illető nyelvi tényt felújítjuk, vagy pedig hangoztatás útján javítunk. Csak ezek után kerül sor a munkák egyéni javítására. A padok közt járva figyelem, hogyan dolgoznak, és ha szükségét látom, halkan segítséget nyújtok egy-egy tanulónak. Gyakorlatból tudom, hogy el lehet kerülni a sok helyesírási hibát, ha felhívjuk a figyelmüket a dolgozatírás előtt, hogy erre is ügyeljenek. Azonkívül a témához kapcsolódó nehéz helyesírású szavakat már gyakoroltuk nyelvtan vagy írás órán, sőt egy-kettő ezek közül fel is kerülhet a táblára.

Igy válnak segítségemre a felmérés adatai tanulóink fogalmazási készségének tudatos fejlesztésében. S a felmérő munka az alapja annak a ténynek is, hogy fogalmazási óráim is segítenek növendékeimben egy-egy értékes, a közösségi emberre jellemző tulajdonság alapjait lerakni. S az értékelések birtokában — őszintén szólva — nem kell órákig törni a fejemet azon, hogy milyen nevelési célt valósítsak meg egy-egy órán, amikor történetesen a fogalmazás témája nem ad erre lehetőséget.

GYAPAY JÓZSEF
intézeti tanár, Baja

A mozgástanulás feltételei és lehetőségei az általános iskola alsó tagozatában

A testnevelés tanításának céljai és feladatai szocialista társadalmunk célkitűzéseit szolgálják. Minden pedagógus arra törekszik, hogy a különböző tantárgyak tartalmában rejlő nevelési lehetőségeket a legjobban felhasználja.

A testnevelés tanításának módszerében, az anyag — elmélet és mozgásismeret — feldolgozásában olyan sajátosságokat találunk, amelyek más tantárgyak ugyanilyen folyamatában nem találhatók meg. A testnevelés, a benne rejlő nevelési lehetőségek kiaknázása révén, főleg két irányban tud kibontakozni igen eredményesen.

Egyrészt olyan speciális tanítási és nevelési feladatokat tud megoldani, amelyek más tantárgyak módszerében nem találhatók meg,

másrészt az érzelmi, akarati és erkölcsi tulajdonságok kifejlesztésében jelentősen meggyorsítja az előrehaladás folyamatát. E kérdés pontosabb ismeretéhez hozzátartozik a testnevelés feladatainak áttekintése.

A szocialista társadalomban a nevelés különböző területeinek végső célja a szocializmus felépítésére kész, sokoldalúan fejlett emberek kialakítása. Ez az eszmei célkitűzés egyben meghatározza a nevelő munka tartalmát és módszereit, valamint azokat a részletmunkákat — feladatokat —, amelyeknek megvalósításával a különböző nevelési területek hozzájárulhatnak a feladatok teljesítéséhez.

A nevelést tehát mint egységes egészet kell felfognunk akkor is, ha annak egyik területét vizsgáljuk csupán.

Milyen sajátosságos nevelési feladatai vannak a testnevelésnek?

Ennek a kérdésnek a tisztázása azért is fontos, mert elejét vehetjük azoknak a bosszantó leegyszerűsítéseknek, amelyek e tantárgyat — annak tartalmát — kizárólag a testi fejlettség egy bizonyos fokának elérésére tartják szükségesnek; de ugyanakkor azoknak a túlzásoknak is, amelyek az előzőekkel ellentétben olyan tulajdonságokat ruháznak rá, amelyek idegenek tőle.

Mindkét nézet a maga túlzásaival helytelen, de mindkettőben találunk némi igazságot is. A testneveléssel elsősorban azok a feladatok oldhatók meg, amelyek a testi nevelés problémájához tartoznak. Ide tartozik azonban az értelmi, erkölcsi, esztétikai, polittechnikai és munkára nevelés is.

A sajátosságos nevelési feladatokat egyben *alapvető feladatoknak* is felfoghatjuk, mivel ezeket csak a testnevelés eszközeivel és módszereivel oldhatjuk meg. Itt elsősorban az egészség megvédésére és megszilárdítására, a testi képességek és a mozgásműveltség fejlesztésére, valamint a sportolási igény felkeltésére és kielégítésére kell gondolnunk.